

них — Анатолій Леонідович Наседкін, Віктор Іванович Лапін, Євген Захарович Трегуб, Іван Іванович Іванов, Асхат Газізулінович Сафаргалін, Іван Петрович Селищев, Йосип Аронович Сирота, Олександр Анатолійович Хмельницький.

Два художники безпосередньо пов'язані з Харківським університетом. Це Михайло Гордійович Дерегус, який після революції 1917 року деякий час був студентом фізико-математичного факультету, та Іван Юхимович Кабиш — випускник історичного факультету.

Картини відображають не тільки трагічні військові епізоди, а й героїзм і віру в перемогу. До таких творів ми можемо віднести «За Волгою землі немає» А. А. Наседкіна, «Таціндський рейд» І. П. Селищева, «Пісня українських партизан» Є. З. Трегуба та інші. Деякі художники зображали повсякденне життя й побут пересічних людей в період війни. Зокрема, на виставці представлені такі твори, як «Весняні води» А. Г. Сафаргаліна, «Портрет дівчини» Й. А. Сироти та інші. Пам'яті полеглих захисників вітчизни присвячено картину В. І. Лапіна «Ніхто не забутий».

Отже, представлені на онлайн виставці картини дають змогу зазирнути в минуле через призму художніх творів харківських художників та впанувати військовий і художній подвиг цих митців.

Янкул Олексій

(ХНУ імені В. Н. Каразіна)

ДО ПИТАННЯ ПРО ТИПОЛОГІЗАЦІЮ «ХАРЬКОВСКОГО КАЛЕНДАРЯ» (НА 1869–1917 РР.) ЯК ІСТОРИЧНОГО ДЖЕРЕЛА

У 1834 р. в Російській імперії утворилися губернські статистичні комітети, які очолював губернатор. До завдань цих установ входило не лише збирання різноманітних статистичних даних, а й їх оприлюднення. Для цього мали створюватися спеціальні видання. Одним з таких видів друкованої продукції були календарі (або пам'ятні книжки), які з'явилися в кожній губернії після реформування статистичних комітетів у 1860 р.

З 1862 по 1868 рр. в Харкові видавалася «Памятная книжка Харьковской губернии», а з 1868 р. видання фактично продовжило своє іс-

У зв'язку з появою таких видань, виникає питання: до якого типу періодики вони належать? Оскільки це було новаторською публікацією для того часу і не зовсім вписувалося в традиційне уявлення про періодичні видання. На прикладі «Харьковского календаря» ми спробуємо в цьому розібратись.

Спираючись на досвід попередніх авторів у цьому питанні, ми викладемо своє бачення даної проблеми, оскільки вона, на нашу думку, потребує уточнення. Зазначимо, що наші висновки можуть стосуватися не лише «Харьковского календаря», а взагалі календарів, які видавалися губернськими статистичними комітетами протягом XIX – початку XX ст. На жаль, регламент виступу не дозволяє нам охопити всі положення даного питання, тому ми окреслимо основні з них.

Якщо ми звернемось до історії друкованих календарів, то побачимо, що вже здавна цим словом називали не лише видання, пов'язані з певними часовими явищами, а й збірники, які включали в себе різного роду передбачення (наприклад, погодні). Але основу майже всіх календарів складали релігійні місяцеслови. З цього ж розділу починався і «Харьковский календарь», та й інші губернські календарі.

Зазначимо, що фундаментальна енциклопедія Брокгауза і Єфрона розділяє терміни «Памятная книжка» і «Календарь», хоча вони, стосовно збірників статистичних комітетів, є тотожними. Однак, назва «пам'ятні книжки» є явищем, характерним суто для Російської імперії. Саме тому в енциклопедії пройшов такий розподіл.

За нашими спостереженнями, даним терміном називали свої видання не лише статистичні комітети. Є й інші приклади. Так, нам відомі видання «Календарь и памятная книжка для нотариусов», що видавалися в Дубно у другій половині XIX ст. На початку XX ст. в Харкові видавалися «Памятная книжка Благовещенского базара в г. Харькове» та ін. Таким чином, терміни «Памятная книжка» і «Календарь» не варто розуміти у вузькому сенсі.

Стосовно губернських календарів Російської імперії, ми наразі не бачимо в літературі чіткого визначення їх як типу періодичних видань. Також спостерігаються різні підходи до їх типологізації та різні класифікації. Їх розділяють за формою, тематикою тощо. Наприклад, за класифікацією, яку наводить Р. Зайні в своїй статті 2009 р. «К вопросу о календаре как типе периодического издания (на приме-

ре календарей на татарском языке)», «Харьковский календарь» можна віднести до періодичного видання, яке за матеріальною конструкцією відноситься до календарів книжкового типу.

За типологією, запропонованою дослідницею І. Гучковою, ми можемо віднести «Харьковский календарь» за характером інформації до універсального видання. Проте, виникає інша проблема. Ми не можемо (за цією ж класифікацією) віднести це видання повністю до світського чи духовного, популярного, практичного або рекламного видання. «Харьковский календарь» об'єднав у собі всі ці критерії.

Спираючись на зміст «Харьковского календаря», ми не можемо віднести його в повній мірі до певної класифікації періодичних видань, які нині існують. На нашу думку, календарі (або пам'ятні книжки), які видавалися губернськими статистичними комітетами протягом ХІХ – початку ХХ ст., є абсолютно самостійним типом періодичних видань, які ми можемо позначити як «періодичні статистико-інформаційні збірники».

Таким чином, поєднання традиційних основ календарів з почасти новаторськими рубриками, які включають до себе статистичні дані, науково-популярні матеріали, адрес-календарі тощо, дають змогу стверджувати, що «Харьковский календарь» (як і більшість інших подібних видань) є представником окремого типу періодичних видань — статистико-інформаційних збірників або довідників.

Яшук Андрій

(КНУ імені Тараса Шевченка)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ МІСЬКОЇ ГЕРАЛЬДИКИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

За період після проголошення незалежності України власні герби створили та затвердили більшість міст Запорізької області. Основна їх частина була створена у період 1993–2005 рр. Першим був прийнятий у 1993 р. герб м. Енергодара. У 1999 р. затвердили свої міські герби Бердянськ та Вільнянськ, у 2000 р. — Пологи, у 2001 р. — Оріхів і Дніпрорудне, у 2003 — Запоріжжя, Гуляйполе, Токмак і Мелітополь, та у 2005 — Василівка. Прикметною рисою сучасного герботворення є відсутність єдиних, закріплених на законодавчому рівні, вимог